

Gáspár, János T.

8. OLDAL

A Magyar Világ

27. szám
1864. szept.

Magyar békeapostol száz évvel ezelőtt Amerikában

Írta: ÁCS TIVADAR

A békéért folyó küzdelem emlékeztet benünket egy száz év előtti békeapostolra Amerikában, aki azért vándorolt ki a Nógrádmegyei Szirákról, az akkori Ujvilágba, hogy ott a világbékét szolgálja.

Ma már persze senki sem emlékszik a két világrészen Dr. John Theodor Gáspárra, erre a lelkes békeapostolra, aki egész egész életét a nemzetek közti béke szolgálatára szentelte.

Megvallom, én annak előtte még a nevét sem hallottam. Ugy értesültem róla, hogy Kossuth Lajos megmaradt könyvtárában egy litografált körlevelet találtam, melynek aláírójaként Dr. John Theodora Gaspar, a Peace Union Society egykori európai delegátusa szerepelt. Ez a körlevél az 1873. szeptember 13-án Konstanzban összeült katolikus vilá kongresszus küldötteihez szól, de szerzője, Gáspár J. Tivadar—ugy látszik

megküldötte Európa minden számottevő emberének. Így került a becses körlevél Kossuth Lajoshoz is.

Ebből a körlevélből megtudjuk, hogy Gáspár Szirákon, 1810-ben született, ahol később ügyvéd, majd táblabíró lett. 1843 április 23-án lépett Amerika földjére. Egy ideig New Yorkban élt, majd Bostonban telepedett meg és orvosi diplomát szerzett.

Bostonban megalakította a Peace Union Societyt, azzal a céllal, hogy a világmindenség békéjén minden vonatkozásban munkálkodni fognak, mind a nemzetek egymásközti békéjéért, mind az egyes emberi közösségeken belüli békéért. Ennek a mozgalomnak első apostolai ő és Andreas Bernades Smolnikar voltak. Ő maga elment Pennsylvániába és az első telepesek között szervezte a világbéke-mozgalom első tanítványait.

Gáspár különösen az Alleghany folyó környékének településeiben, valamint a penn

sylvániai Warren Countyban ért el komolyabb mozgalmi sikereket.

A bostoni központ igen sokra értékelte Gáspár munkásságát és ezért az európai békemozgalom megszervezésével is őt bízta meg; őt küldték a legkülönbözőbb világkongresszusokra, ahol a béke ügyét lehetett munkálni. E missziója során így került 1856-ban Magyarországra is.

Két évvel később, 1858-ban a Magyar Tudományos Akadémiához egy emlékiratot szerkesztett az 'Ázsiában visszamaradt magyarok testvérei és atyáncfiai felkeresésében szervezendő expedíció ügyében." Ebben az emlékiratban mondja: "Ifjuságomtól fogva ellenállhatatlanul vágytam az emberiség mozgalmi okainak felfedezésére, kutatására és e tekintetben odáig hatolni, meddig emberi erő juthat. E célból, miután Olasz-, Lengyel- és Németországban kisebb utazásokat tettem, még 1842-ik évben germán földön keresztül az északamerikai Egyesült Államokba utaztam; végre több sajnós tapasztalatok után kiábrándulva, meglettem, amit kerestem és lelkem valahára nyugodalmat talált. Sejtéseim bizonyos meggyőződéssé válva, a béke-egyesület papja lettem és az egylet nyugoti Pennsylvania őserdői coloniájának elnöke, papja s orvosa voltam. Később az egyesület ügyében, különben is haza szándékozván, két esztendő elforgása után Nógrád megyében, hol táblabíró s egykor ügyvéd voltam, Mátrán innen s a cserhádi Szirák mezővároskába jöttem."

A hosszú és terjengős emlékiratból megtudjuk, hogy Gáspár egy öttagú expedíciót akar szervezni az Ázsiában rokonnak feltételezett népek felkeresésére és tanulmányozására.

Mint az emlékirat kísérőlevelé írja: "históriából tudjuk, Constantinos Porphyrogénetos szerint, hogy a törököknek — kik alatt mi értettünk — egy része a Volgán, Uralon és Emba vizen átment, ad fives Persidis, ha ez így van? amint kételkedni semmi jogunk! úgy azon atyáncfiai-nak most is ott kell bizonyosabban létezni, mint sem másutt s annak bizonyosságai most is ott tanyázó Türmén különböző népek, kiket pedig nevüknél fogva is még alig ösmérünk. De az Elborus környékén lakó bessusok, most bessianusok, kabarok és Schamil avarjai is inkább atyáncfiai lehetnek, mint a lappok, osztyákok, stb., mi a história szerint is világos, magyar által pedig még nem vizsgáltat-tak."

A Magyar Tudományos Akadémia 1858 május 31-i osztálygyűlésén tárgyalta Gáspár javaslatát, de vita nélkül elutasította. A határozatról csupán egy sorban értesítették: "Az Akadémia az itt javasolt utazáshoz sem erkölcsi sem anyagi részvétellel nem járul." Gáspár János Tivadar halálra sebzett szívvel vette tudomásul a Magyar Tudományos Akadémia határozatát. Azt méltánytalannak, igazságtal-

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

lannak találta és ezért javaslatát önálló röpiratban is a nyilvánosság elé bocsátotta, annál is inkább, mert a magyar származástörténet körül a már burjánzani kezdő finnugor és török hivek igyekeztek nevetségbe fullasztani Gáspár jelentkezését a tudományos világban. Gáspár gúnyolódókkal szemben röpiratában Máté evangélistával válaszol: "Én pedig azt mondom nektek, valaki haragszik az ő attyafiaira ok nélkül, méltó

ítéletre; valaki pedig azt mondja az ő attyafiainak: Béke, méltó a gyülekezetre; valaki pedig azt mondja az ő attyafiainak: bolond, méltó a Gyehennának tüzére."

Az elintézés, ahogy itthon fogadták javaslatát, Gáspárt újra visszakergette Amerikába. 1873-ig semmit sem hallottunk felőle. Akkor jelentkezett köriratával, a konstanzi kongresszus delegátusai között. Mi lett vele Pennsylvaniában, én nem tudom.